

DETERMINANTY ODNOWY STRATEGICZNEJ POTENCJAŁU MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Autor: Jarosław Karpacz,

Wstęp

W pracy wykorzystano metodę analizy i krytyki piśmiennictwa (źródeł) oraz ankietowanie jako metodę badania i poznawania rzeczywistości. Do analizy danych wykorzystano metody opisu statystycznego i wnioskowania statystycznego.

Praca składa się z trzech rozdziałów. Celem rozdziału pierwszego jest udowodnienie, że determinanty odnowy strategicznej potencjału małych i średnich przedsiębiorstw mogą i powinny być przedmiotem badań, ponieważ:

- stanowią odpowiedź na zapotrzebowanie praktyki związane z poszukiwaniem rozwiązań w zakresie budowania i wykorzystywania potencjału przedsiębiorstwa
- są odmienne od dotychczas prezentowanych w literaturze.

Przegląd literatury przedmiotu pozwolił na wyodrębnienie endo- i egzogenicznych źródeł odnowy przedsiębiorstwa. W pierwszej kolejności zostały scharakteryzowane źródła wewnętrzne, czyli w istocie tworzywo całkowitego potencjału przedsiębiorstwa. Jedną z jego części jest potencjał celowego zorganizowanego zespołu zasobów materialnych i niematerialnych służącego przedsiębiorcy do prowadzenia działalności gospodarczej. Zdolności tkwiące w tych zasobach są obiektem oddziaływania przedsiębiorcy, który notabene znajduje się pod ich wpływem. Użycie tego potencjału w działalności gospodarczej pozwala przedsiębiorcy eksploatować dostrzeżone szanse (okazje) oraz neutralizować zagrożenia. Przedsiębiorstwo osiąga dzięki temu pewien poziom konkurencyjności niezbędny do tego, by mogło ono funkcjonować i rozwijać się w długim okresie.

Część całkowitego potencjału przedsiębiorstwa stanowi również potencjał przedsiębiorcy. Jest to tkwiąca w przedsiębiorcy i ujawniająca się w sprzyjających warunkach zdolność do działania i osiągnięcia jakichś efektów.

W rozdziale pierwszym przedstawiono także zewnętrzne (egzogeniczne) źródła odnowy strategicznej potencjału tej klasy wielkości przedsiębiorstw. Skoncentrowano się nad rozpoznaniem swobody działania przedsiębiorców jako kategorii dynamicznej, która odzwierciedla autonomię, wolność decyzji podejmowanych przez przedsiębiorcę. Z biegiem czasu w samym przedsiębiorstwie oraz w podmiotach otoczenia konkurencyjnego zachodzą zmiany ilościowe i jakościowe w zasobach. Towarzyszy im zmiana zakresu swobody działania przedsiębiorcy. Zmiana poziomu potencjału przedsiębiorstwa wpływa bowiem na zwiększanie lub zmniejszanie jego oddziaływania na dostawców, nabywców i konkurentów, czyli odporność przedsiębiorstwa na oddziaływanie tych podmiotów w danym czasie. Omówiono ponadto kwestię swobody działania jako kategorii dynamicznej.

Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw jest efektem eksploatacji dostrzeżonych przez przedsiębiorcę szans (okazji). W tym kontekście zauważono, że leżąca u podstaw tego rozwoju odnowa potencjału jest w znacznej mierze uzależniona od swobody działania przedsiębiorcy zarządzającego tej wielkości przedsiębiorstwem. Znaczna część rozdziału pierwszego jest poświęcona wyliczeniu - na podstawie literatury z zakresu zarządzania strategicznego i przedsiębiorczości - argumentów przemawiających za doбором czynników wpływających na przegrupowywanie zasobów małych i średnich przedsiębiorstw, a także określeniu siły ich wpływu na ten proces. Na tej podstawie zauważono ponadto, że najdalsze otoczenie (makrootoczenie) oddziałuje na małe i średnie przedsiębiorstwa działające w danej branży w jednakowy sposób. Z tej racji warunki otoczenia konkurencyjnego determinują w zasadniczej mierze działania przedsiębiorstw zogniskowane na budowie przewagi konkurencyjnej.

Rozdział drugi można uznać za wstęp do właściwej części badawczej pracy. Przedstawiono tu metodykę przeprowadzonych badań empirycznych. Opisano cel i model badań empirycznych, zastosowaną procedurę badawczą oraz przesłanki decyzji o wyborze metody badań. Opracowano ponadto narzędzia pomiaru determinant odnowy strategicznej potencjału małych i średnich przedsiębiorstw. Scharakteryzowano narzędzie badawcze, opisano próbę, jej dobór oraz etapy procesu badawczego, których przeprowadzenie było niezbędne w perspektywie metodologii badań naukowych.

Celem rozdziału drugiego jest uporządkowanie wiedzy związanej z determinantami odnowy strategicznej potencjału małych i średnich przedsiębiorstw oraz przygotowanie materiału będącego podstawą objaśnianych zagadnień poruszonych w kolejnym rozdziale.

Rozdział trzeci - badawczy - stanowi logiczną kontynuację wcześniej prezentowanych treści. Dokonano tu empirycznego sprawdzenia hipotez badawczych. Zaprezentowano wykorzystanie opracowanych narzędzi pomiaru determinant odnowy strategicznej potencjału małych i średnich przedsiębiorstw. W celu sprawdzenia postawionych hipotez przeprowadzono szeroko zakrojoną analizę statystyczną. Przedstawiono wyniki testowania hipotez oraz wnioski ze stwierdzonych empirycznie zależności. Przy wykorzystaniu opracowanych narzędzi pomiaru dokonano ponadto przeglądu i oceny kompetencji przedsiębiorców, potencjału celowo zorganizowanego zespołu zasobów materialnych i niematerialnych służących przedsiębiorcy do prowadzenia działalności gospodarczej oraz swobody działania przedsiębiorców.

W zakończeniu wskazano wkład, jaki wnosi praca w dorobek badawczy, jej walory aplikacyjne oraz obszary dalszych analiz.

Recenzja

Walorem pracy jest podjęcie w niej tematu badawczego dużej wagi, a zarazem oryginalnego, nieczęsto uwzględnianego w badaniach naukowych. Wydaje się bezdyskusyjne, że przekształcanie zasobów i przeobrażanie przedsiębiorstw pod kątem przyszłości, a zwłaszcza

przyszłych uwarunkowań rozwoju, jest jednym z najtrudniejszych wyzwań dla zarządzających, a zarazem warunkiem osiągnięcia sukcesów współczesnych przedsiębiorstw. Wiąże się to z trudno przewidywalnymi szansami i zagrożeniami rozwojowymi, które wywierają coraz większy wpływ na organizacje, a zarazem pozostawiają coraz mniej czasu na reakcje na nie. Tworzenie potencjału pozwalającego na wykorzystanie owych możliwości wymaga coraz częściej przejmowania inicjatywy strategicznej, działania z wyprzedzeniem, odnawiania potencjału przedsiębiorstwa, zanim stanie się to ewidentnie niezbędne.

fragment recenzji prof. A. Kalety

kierownika Katedry Zarządzania Strategicznego

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

Wzrost rangi małych i średnich przedsiębiorstw w gospodarce i wymóg poprawy ich konkurencyjności w obliczu globalizacji oraz internacjonalizacji działalności gospodarczej powoduje, iż strategiczna odnowa potencjału tej kategorii przedsiębiorstw staje się istotnym czynnikiem rozwoju tego sektora.

Podjęty w pracy problem badawczy jest aktualny i ważny, wpisuje się dobrze we współczesne nurty zarządzania, takie jak: zarządzanie strategiczne, zarządzanie zmianami, teoria firmy i przedsiębiorczość, a jego rozwiązanie reprezentujące wysokie walory metodologiczne i poznawcze można uznać za istotny wkład w rozwój dyscypliny nauk o zarządzaniu. Skuteczne jego rozwiązanie wypełnia w znacznym stopniu istniejącą lukę metodologiczną i empiryczną w zakresie zarządzania strategicznego w sektorze MSP.

fragmenty recenzji prof. J. Czekaja

kierownika Katedry Metod Organizacji i Zarządzania

Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie

Spis treści

WSTĘP

1. ODNOWA STRATEGICZNA POTENCJAŁU PRZEDSIĘBIORSTWA. UJĘCIE TEORETYCZNE

1.1. Przewaga konkurencyjna przedsiębiorstwa a odnowa strategiczna jego potencjału

1.2. Koncepcje i mechanizmy odnowy strategicznej

1.3. Klasyfikacja determinant odnowy strategicznej potencjału małych i średnich przedsiębiorstw

1.4. Determinanty wewnętrzne odnowy strategicznej potencjału małych i średnich przedsiębiorstw

1.4.1. Pojęcie, istota i rola potencjału przedsiębiorcy

1.4.2. Potencjał celowo zorganizowanego zespołu zasobów materialnych i niematerialnych służących przedsiębiorcy do prowadzenia działalności gospodarczej

1.5. Determinanty zewnętrzne odnowy strategicznej potencjału przedsiębiorstwa - swoboda działania przedsiębiorcy

1.5.1. Istota i tworzywo swobody działania przedsiębiorcy

1.5.2. Swoboda działania przedsiębiorcy jako kategoria dynamiczna

1.6. Informacje na potrzeby dokonywania zmian strategicznych

2. METODYKA BADAŃ

2.1. Transformacja problemu decyzyjnego przedsiębiorcy w problem badawczy

2.2. Operacjonalizacja modelu badawczego dla celów pomiaru

2.2.1. Potencjał przedsiębiorcy

2.2.2. Potencjał celowo zorganizowanego zespołu zasobów materialnych i niematerialnych służących przedsiębiorcy do prowadzenia działalności gospodarczej

2.2.3. Swoboda działania przedsiębiorcy

2.3. Narzędzia pomiaru determinant odnowy strategicznej potencjału małego/średniego przedsiębiorstwa

2.4. Projektowanie procesu badawczego

2.5. Procedura opracowania narzędzia badawczego

2.6. Zdefiniowanie populacji, ustalenie wielkości próby i jej rozmieszczenie w warstwach

2.7. Charakterystyka struktury próby badawczej

3. DETERMINANTY ODNOWY STRATEGICZNEJ POTENCJAŁU MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW. EMPIRYCZNA IDENTYFIKACJA ZALEŻNOŚCI I WERYFIKACJA MODELU BADAWCZEGO

3.1. Zastosowane metody statystyczne

3.2. Empiryczna identyfikacja związków między determinantami odnowy strategicznej potencjału małych i średnich przedsiębiorstw - sprawdzenie modelu badawczego

3.2.1. Analiza wyników empirycznych związku między potencjałem przedsiębiorcy a potencjałem celowo zorganizowanego zespołu zasobów materialnych i niematerialnych służącego przedsiębiorcy do prowadzenia działalności gospodarczej (hipoteza H1)

3.2.2. Analiza wyników empirycznych związku między potencjałem przedsiębiorcy a swobodą działania przedsiębiorcy (hipoteza H2)

3.2.3. Analiza wyników empirycznych związku między swobodą działania przedsiębiorcy a potencjałem celowo zorganizowanego zespołu zasobów materialnych i niematerialnych służących przedsiębiorcy do prowadzenia działalności gospodarczej (hipoteza H3)

3.2.4. Sprawdzanie modelu badawczego

3.3. Charakterystyka determinant odnowy strategicznej potencjału małych i średnich przedsiębiorstw

3.4. Charakterystyka kompetencji przedsiębiorców zarządzających małymi i średnimi przedsiębiorstwami w świetle wyników badań

3.4.1. Kompetencje a cechy demograficzne przedsiębiorców

3.4.2. Identyfikacja poziomu wiedzy przedsiębiorców według branż i wielkości przedsiębiorstw

3.4.3. Rozpoznanie poziomu umiejętności przedsiębiorców według branż i klas wielkości przedsiębiorstw

3.4.4. Identyfikacja cech osobowości przedsiębiorców zarządzających małymi i średnimi przedsiębiorstwami

3.5. Ocena potencjału celowo zorganizowanego zespołu zasobów materialnych i niematerialnych służących przedsiębiorcy do prowadzenia działalności gospodarczej

3.6. Swoboda działania przedsiębiorców w kontekście odnowy strategicznej potencjału małych i średnich przedsiębiorstw

ZAKOŃCZENIE

LITERATURA

SPIS RYSUNKÓW

SPIS TABEL

ZAŁĄCZNIKI